

Helmut Nowak

**Bojoval
jsem
u Berlína**

Bojoval jsem u Berlína

PRAHA 2005

Přeložil: **JIŘÍ NOVOTNÝ**

Helmuth Nowak: Bojoval jsem u Berlína

Vydání první.

Copyright © 2005 Helmuth Nowak

All rights reserved.

Vydalo nakladatelství Baronet a.s., Křížíkova 16, Praha 8,

www.baronet.cz v roce 2005 jako svou 1064. publikaci.

Český překlad © 2005 Jiří Novotný.

Přebal a vazba © 2005 Ricardo a Baronet.

Ilustrace na přebalu © 2005 Karel Řepka.

Korektura Jiří Podzimek.

Sazba a grafická úprava Ricardo, Přemyslovská 38, Praha 3.

Vytiskla Těšínská tiskárna, a.s., Štefánikova 2, Český Těšín.

Veškerá práva vyhrazena.

Tato kniha ani jakákoli její část nesmí být přetiskována, kopírována
či jiným způsobem rozšiřována bez výslovného povolení.

Název a logo BARONET® jsou ochranné známky zapsané

Úřadem průmyslového vlastnictví pod čísly zápisu 216133 a 216134.

ISBN 80-7214-840-0

BARONET

Praha 2005

Helmuth Nowak

Bojoval ísem u Berlína

KAPITOLA 1

Nad Varšavou se válí hustý černý dým. Rachot výbuchů neustává ve dne ani v noci. Můj prapor se stahuje k odpočinku na západ, procházíme zničeným městem, zuřivě bombardovaným útočícími Rusy, kteří se stáhli sto kilometrů do východích pozic, jakmile romantičtí Poláci, kteří si chtěli svou metropoli osvobodit sami, zahájili povstání. Potom pro změnu přiletěly naše štuky a heinkely a navázaly tam, kde Rusové s bombardováním přestali.

Přes všechnu snahu obou stran část domů ještě stojí, tento stav však už nepotrvá dlouho. Vůdce nařídil srovnat Varšavu se zemí a její obyvatele deportovat. Udatní SS mrhají municí a výbušninami na mrtvolu, kterou by bylo slušné i rozumné nechat na pokoji. U vjezdů do zničeného hlavního města Polska by mohly být postaveny jen jednoduché náhrobky: *Requiescat in pace, Varsovia!*

Něco takového by však odporovalo německé důkladnosti a síle Vůdcova hněvu. Na nároží ulice, které míjíme, jsou postaveny dva protitankové kanony k přímé palbě. Bez varování vypálí na sklepní okénka zatím ještě relativně nepoškozeného domu. Po třetí salvě se dává do pohybu družstvo SS. Beze spěchu, s nedbalostí starých matadorů zasypou černé díry ve zdech ručními granáty. Dílo zkázy dokoná zavalitý muž s plamenometem; kovová nádrž na jeho zádech připomíná krovky matně se třpytícího brouka.

Vždycky jsem se rád díval na odborně prováděnou práci. Na koncert zedníků omítajících právě postavený dům, na souhru tesařů, vztyčujících na střeše krovky z čerstvě nařezaného, do dálky vonícího bílého dřeva. V posledních letech však z nás všech udělali pou-

ze odborníky na ničení. To je špatné. A na zabíjení, což je ještě horší.

Odborníci na destrukce otevřeli khaki bedničku s cihličkami trhaviny, nabírají si po několika kusech do chlebníků, přehazují přes ramena kola odpalovacích drátů. S veselým klábosením, s cigaretami přilepenými na spodním rtu se vydávají k domům, v nichž už dech plamenometného draka trochu vychladl, aby dílo zkázy dokončili.

Dělostřelci přivádějí koně, aby odtáhli kanony zase o ulici dál. Nedostatek pohonných hmot už zřejmě dolehl i na SS, kteří mají ve srovnání s ubohým wehrmachtem ve všem všudy přednost. Koně, znepokojení zápachem ohně a mrtvolného tlení, které k nám občas přinášejí krátké poryvy větru, nespokojeně frkají a boky se jim otřásají rychlým chvěním, provázeným občasným silnějším škubnutím.

„Pane kapitáne!“ hlásí se mi poddůstojník, vyslaný na pásovém motocyklu dopředu jako průzkum. „Zkusil jsem všechno, ale centrem jednoduše neprojdeme. Většina ulic je v troskách a ve zbytku probíhají vyčišťovací operace. SS a polní četníci nás nepustí. Musíme asi čtyři kilometry na jih, a teprve pak se můžeme stočit na západ.“

Kdesi nedaleko nás explodovalo několik ručních granátů a hned nato se ozvala zběsilá střelba. Poddůstojník pokrčil rameny. „Slyšíte to sám. Poláci mohli utéct, ale zůstávají v domech a čekají na naše jednotky. Tři čtyři naše zabijou nebo zraní, padesát jich to odskáče. Že je z toho devětačtyřicet civilistů beze zbraně, nikoho nezajímá. Tohle je na mou duši špatná válka, to už bych radši zase bojoval s Ivanem.“

„To se vám může splnit dřív, než si myslíte,“ napomínám tu starou vojnu se stužkou Železného kříže v knoflíkové dírci. Naše tanky zahnały Rusy sto až sto padesát kilometrů na východ a v Berlíně propukly mohutné oslavy, nikdo z nás by si však neměl dělat iluze o tom, jak si na východní frontě opravdu stojíme. Rusové ne-

měli zájem, aby se jednou mohlo říkat, že si Poláci s několika ukořistěnými puškami a předpotopními revolvery osvobodili své hlavní město sami, jenomže jakmile německé holínky rozdupou tohle povstání na krvavou kaši, vyřítí se na nás ještě zuřivěji než předtím.

Že by jim konečně docházely síly, jak už tři roky omílá naše propaganda? Nikdo z nás na frontě si to nemyslí. Možná, že vedeme dvě zcela rozdílné války. Na mapách v Berlíně vítězíme, třebaže nás očesali o nejlepší tankové jednotky a letectvo, aby je mohli poslat proti Spojencům na západě. Na frontě z nás Ivan soustavně vytluká střeva.

Okouzlený návštěvník Paříže nebo Říma vhodí do kašny na některém slavném náměstí minci, malou pozornost místním božstvům, která mu má podle starých pověr zaručit, že se na tato místa ještě někdy vrátí. Rusové na žádná kouzla nevěří. Jejich čarovné penízky představují tři předmostí na západním břehu Visly, kterých se drží jako čerti hříšnickovy duše. Jednoho krásného dne odtud seknou jako smrtka kosou a srazí všechno, co ještě stojí mezi Varšavou a Berlínem. A potom nám Bůh pomoz! Že prohrajeme válku bude ještě tím nejmenším zlem. Děsí mě mnohem horší představa – že po strašném dnu zúčtování už nebude žádné Německo existovat.

Posílám pro svého zástupce nadporučíka Hartmanna a diktuji mu novou pochodovou trasu.

„Na jih?“ ptá se trochu nejistě.

„Ano, na jih. Máte snad něco proti tomu?“

„Ne, pane kapitáne. Podle rozkazu, pane kapitáne.“

Kdybych nebyl tolik unavený, musel bych se jeho ustáranému výrazu smát. Zřejmě se bojí, že nás posílají proti ruskému předmostí na jih od města. Zdecimovaný, vyhladovělý a utmáčený prapor, živený v posledních dnech jenom suchary s rajským protlakem z amerických vojenských přidělů. Byli jsme skutečně tlupa k politování.

* * *

Bránili jsme východní předměstí Prahu, vystaveni bombardování a dělostřelecké palbě, silným tankovým nájezdům a vlnám pěchoty, když ve městě za našimi zády vypuklo povstání. Ruská letadla zmizela z oblohy a tanky zařadily zpátečku, ale můj prořídlý prapor na tom byl možná ještě hůř než předtím.

Je dost podstatný rozdíl, máte-li nepřítele pouze před sebou, nebo vpředu i za zády. Povstalci nás postřelovali z oken a ze střech, z každého keře a každého zákoutí. Dostali jsme za úkol udržet jeden z pevných mostů přes Vislu, když jsem však na velitelství pluku požádal o vyslání několika obrněných transportérů, vysmáli se mi.

„Kapitáne Nowaku, povstalci mají jenom ruční zbraně! Snad jste z nich, propána, nedostal strach?“

Šlo mi jen o to obstarat mužstvu alespoň nějaký kryt před střelami, přilétajícími ze všech stran, hloupé vtipkování náčelníka štábu mě však rozčílilo natolik, že jsem odhodil sluchátko do vidlice bez odhlášení. Dal jsem na západním břehu vybudovat barikádu, zatímco kanonýři na východním nájezdu a nejlepší střelci z mé „mazácké“ první roty nepřetržitě ostřelovali domy na nábřeží. Díky minometné a kulometné palebné přehradě jsme se na mostě udrželi, třebaže proti nám směřoval jeden povstalecký útok za druhým.

Fakticky jsme se však ocitli v obklíčení, zásoby nám musely dopravovat tanky a obrněné transportéry. Povstalci neměli – kromě několika ukořistěných pancéřových pěstí – žádné protitankové zbraně, ale i tak si brzy dokázali s našimi transporty poradit. Jejich primitivní, avšak nanejvýš účinnou zbraní se staly zápalné láhve s benzinem, jež dokázaly v úzkých, sutí napůl zasypáných ulicích vyvolat hotové peklo.

Jakmile obrněnci začal hořet motor nebo v něm začala explodovat munice, měla posádka na vybranou – mohla se dát zaživa usmažit nebo roztrhat vlastními granáty, případně vyskákat průlezy a stát se terčem povstalecké palby. Jestliže Poláci neměli pušky nebo šet-

řili střelivem, vrhali se na muže v hořících uniformách s tím, co měli právě po ruce: lopatami a krumpáči, sochory i kusy ohořelých prken.

Válka vždycky byla, je a věčně bude neobyčejně nechutná a surová záležitost, s tím jsem se jako voják musel už dávno vyrovnat. Co všechno jsme však museli provést, abychom v poražených národech vyvolali tak zuřivou nenávist? Co se stane s našimi lidmi, až všichni němečtí vojáci padnou a nebude je mít kdo chránit?

Bože, proč jsi nás opustil? Ale ne, opravdu raději nechci slyšet žádnou odpověď.

* * *

Čtvrtého dne obležení se mi hlásil zdravotní šikovatel Wilczek. Požadoval léky, obvazy, evakuaci raněných i nemocných. Tentokrát jsem si s náčelníkem štábu promluvil dost zostra, nechtěl jsem slyšet žádné vtípky ani výmluvy. Žádal jsem o zásoby munice, léků a proviantu, vody (i vodu na pití a vaření jsme už museli nabírat z Visly) a také transport raněných, kteří bez nemocniční péče nepřežijí.

„Nerozčilujte se, jen se proboha nerozčilujte!“ napomenul mě náčelník, když jsem na něj trochu zvýšil hlas. „Nezapomněli jsme na vás a děláme, co můžeme, ale to víte, situace je poněkud... složitá.“

„Poněkud? Tady umírají vojáci, pane majore! Ne v boji, ale na zranění, která nemáme čím ošetřit. Na špinavou vodu z řeky, ve které občas plave mrtvola. Máme deset posledních nábojů na pušku, u každého kulometu poslední pás. Dělostřelci, které jste ke mně přifařili, mají osm pitomých granátů – slovy osm! – na celou baterii. Jestliže není v silách pluku, aby se o nás náležitě postaral, žádám vás před svědky o volnost jednání v případě, že se zdejší situace nečekaně zhorší.“

Náčelník zasípal, jako by mu v krku uvízla rybí kost. „To nemůžete!“

„Až vystřelíme poslední náboj, co bychom podle vás asi tak mohli udělat jiného? Budeme se muset stáhnout. A celý most půjde k čertu, odpálím ho osobně.“

„Počkejte okamžik!“

V náčelníkově pracovně došlo ke vzrušené výměně názorů. Rozuměl jsem sotva každému pátému slovu, i to ale bylo dost na to, abych pochopil, že se major Lossen vzteká a vyhrožuje komusi exemplárními tresty. Když se ozval znovu, hovořil měkce jako kněz na polním obvazišti.

„Pane Nowaku, dostanete co potřebujete. Máte moje čestné slovo.“

„Ano, jenže kdy?“ neodpustil jsem si malé rýpnutí. „Zbývá mi nějakých šedesát chlapů, kteří ještě udrží zbraň. S municí jsme na tom tak bledě, že v noci posílám dobrovolníky, aby posbírali náboje a zásobníky padlých, které nemá kdo pochovat. Až nám dojde těch posledních pár sucharů, které ještě máme, budeme asi muset ochutnat jejich maso.“

„Proboha, přestaňte! Zásoby přivezeme na loďkách po řece. S těmi raněnými to sice bude trochu horší, ale...“

Spojení se přerušilo. Museli jsme se spolehnout na slib, jakých jsem v posledních letech slyšel už stovky. Nesplněných slibů, jaké podle přísloví dláždí cestu do pekla.

Od barikády na mě kdosi zuřivě mával.

„Do prdele, zalez! Nálet!“

Nepředepisová, zato alespoň jasná vojenská řeč.

* * *

Z mraků mastného dýmu vylulo několik letadel. Jejich obrysy mi nic neříkaly, nikdy jsem podobné stroje neviděl. Zvedl jsem k očím dalekohled a rázem jsem všechno pochopil: šlo o britské nebo americké bombardéry. Pro rychlejší identifikaci jim před vyloděním v Normandii namalovali na křídla bílé pruhy, které jim už zůstaly, třebaže se Spojenci mezitím prokousali až za Loiru.

Bombardéry prolétaly v malé výšce, která je měla chránit před německým flakem. Zřejmě už svrhly pumy a teď utvářely formaci pro návrat, v níž by jeden stroj mohl svými palubními zbraněmi chránit druhý. I bez bomb však mohly v našich řadách nadělat pěknou paseku kulometry.

Byl jsem právě asi tak v polovině mostu a neměl jsem se kam schovat. Mému volkswagenu už dávno došel benzin, musel jsem přecházet od jednoho stanoviště ke druhému po svých. Skákat z výšky do Visly se mi nechtělo, proto jsem se uchýlil ke lsti, používané už za dob punských válek. Sundal jsem z hlavy přilbu a začal na letadla mávat. Piloti v kožených kuklách mi odpovídali, lest zřejmě zabrala a nejspíš mi zachránila život.

Pokračoval jsem v cestě na západní břeh, když mě výkřik od barikády opět varoval: „Do prdele, vracej se!“

Dal jsem se do běhu. Letouny opsaly ve vzduchu oblouk a nalétávaly ze stejného směru. Byly tři, a teď se k nim zpoza dýmu připojil ještě čtvrtý. Nabraly trochu výšku, tentokrát však měl vedoucí stroj otevřenou pumovnici.

„Už jste to slyšeli o kapitánu Nowakovi? Přežil tři roky na východní frontě, a nakonec ho dostaly americký bombardáky ve Varšavě. Není to k podělení?“

Z letadla vypadla podlouhlá tmavá věc; užuž jsem se chytil zábradlí, abych přece jen skočil do řeky, když se nad „pumou“ s hlasitým plesknutím rozevřel padák. Na mostovku se snášely čtyři vaky se zásobami, určenými polským povstalcům. Závan větru přenesl jeden z nich o několik metrů dál, takže dopadl do Visly, do padáku se opřel vodní proud a odnášel vak na sever. Tři dopadly na most, doslova jako dar shůry.

K večeři jsme měli konzervovanou šunku z americké Virginie a měkký smetanový sýr; už jsme ani nevěřili, že takové věci ještě existují. Dobrý žitný chleba a několik hltů sladké pomerančové šťávy – přikázal jsem, aby většinu rezervovali pro raněné.

V našem polním ležení pod východním okrajem mostu se s každou novou krabicí či plechovkou z vaků ozýval stále hlasitější jásot. Objev čokolády vyvolal roztoužené vzdechy, nic však nemohlo překonat radostný úžas, když jsme z té záplavy štědrých darů vylovili také plechovky s cigaretami a doutníky. Jak se zdálo, praktičtí Američané mysleli na všechno – přibalili k nadílce i toaletní papír, žiletky a zubní prášek, který po použití zanechával v ústech svěží chuť máty.

* * *

Podle lidové moudrosti se smůla i štěstí dostavují v sériích, což se potvrdilo také tohoto památného dne. V noci se k nám proti proudu prodraly čtyři vrchovatě naložené pramice dalších zásob; byly tak přetížené, že od čepů vesel k hladině zbývalo s bídou nějakých patnáct centimetrů. Přivezly chleba a várnice s hustou polévkou a náhražkovou kávou, baterie do vysílaček, kanystry s vodou, ale především spoustu munice, pod jejíž vahou se lodky téměř potápěly.

Protitanková baterie obdržela šedesát granátů. Mne to sice potěšilo, ale mužstvo při jejich vykládce hekalo jako na galejích. Na zpáteční cestu jsme do loďek nanosili tolik raněných, kolik jen stačily pobrat. Bohužel jeden z nich zemřel ještě dřív, než pramice stačily odrazit od břehu. Na improvizovaném pohřebišti na východním břehu tak přibyl šestatřicátý kříž jen od doby, kdy nás stáhli k řece.

Víc zásob jsme už od pluku nedostali, s železnou dávkou potravin, trochu vylepšenou americkými zásobami (ke konci nám zbýval už jen podivně chutnající, vitamizovaný rajský protlak), jsme tak museli přežít ještě několik dnů, než jsme dostali rozkaz k odchodu z tohoto ukřižovaného města.

Místo, kam jsme měli dojít, se jmenovalo Wlochy. Šikovatel Wilczek, který uměl trochu polsky, mi prozradil, že to v polštině znamená Itálii. Že by se jednalo o zna-

mení, které voják v poli hledá a nachází za každou maličkostí? Že by to ukazovalo na naše příští přidělení?

To by však bylo až příliš krásné, takové štěstí jsme my neměli. To už bylo mnohem pravděpodobnější, že se po zformování přesuneme proti proudu řeky na jih, kde se podle mapy nalézalo místo s podivným jménem Kalvárie.

O malý kousek níž se Rusové prodrali na západní břeh a chystali se vyrazit do Německa.

KAPITOLA 2

Hlásím se na doplňovacím velitelství divize. Generálův pobočník, kapitán Wilhelm von Hassen, na mě zírá, jako by mi z hlavy vypučely rohy.

„Podle hlášení byl váš prapor kompletně zničen!“

(Proto jsme už několik dní od nikoho nedostali ani kůrku chleba!)

„To je pravda, zcela zničení jsme. Ale přesto nás pár ještě žije. Co s námi zamýšlíte?“

Pobočník si začal fukat tužkou o zuby. „To vám takhle z hlavy neřeknu. Potřebujete se najíst a vyspat. Teprve potom uvidíme, co byste mohli ještě zastat. Zatím...“

Vytrhl z bloku list papíru a naškrábal na něj několik slov.

„Kam nás posíláte?“

„Jen žádný strach, kamaráde! Po tom, čím jste asi prošli, si můžete říkat, že jste se dostali rovnou do ráje.“

* * *

Byl to sice ráj, ne však ten vytoužený, pouze poloviční. Konečně jsme se mohli osprchovat a umýt od hlavy k patě mýdlem, ale tekla jen studená voda. Dostali jsme teplé jídlo, avšak jen bramboráky a sladovou kávu – protože jsme už byli odepsáni, kuchaři pro nás nedostali přiděl masa. Vyspali jsme se v postelích, pokud tak ovšem můžeme říkat napůl slehlým a propoceným slamníkům, položeným v řadách na podlaze.

Jenže vojákovi ve válce toho musí stačit ke štěstí většinou mnohem míň.

Pookřáli jsme, protože na nás nikdo nestřílel, všude kolem nás byly jen přátelské tváře německého *Herrenvolku*, měli jsme nacpané žaludky a smyli jsme ze sebe mastnou černou špínu z varšavských požárů. Jen nejvěrnější průvodci všech armád na světě – vodě a mýdlu vzdorující vši – nás vesele žraly dál.

Třebaže jsem sám nikdy nekouřil (nebudeme-li počítat jeden dětský pokus na školním záchodě v tercii), dobře vím, co s vojákovou morálkou dokáže udělat tabák. Ani na ten jsme toho dne sice neměli nárok, docela mě však pobavila iniciativa nejzkušenějších mazáků, kteří ihned začali z nejružnějších úkrytů vytahovat zaručeně pravé „suvenýry z povstání“, s nimiž se pustili do čilého obchodování. Na cigaretové burze v zázemí si nejlépe stály výrobky, mající vedle památeční také nějakou praktickou hodnotu – nože, hřebeny, a dokonce stříbrné kapesní hodinky – obchodovalo se však i s otvírači konzerv, plechovkami s patentními uzávěry či krabičkami zápalek, pokud na sobě nesly označení U.S. ARMY nebo Made in U.S.A.

Na několika dekách se mastily karty a i zde ležely v banku především cigarety nebo balíčky tabáku. Jakmile byli všichni dostatečně zásobeni, nastala blažená chvílka míru, připomínající ospalé nedělní podvečery v kasárnách ve vlasti. Chlapi si posedali kam se jen dalo, vyprávěli si o svých zážitcích, ukazovali si fotografie a dopisy a blaženě pobáľávali k nebi modré chuchvalce tabákového kouře.

Uprostřed nejpočetnější skupinky seděl zrzavý, na pohled asi šestnáctiletý voják, vyhrávající na foukací harmoniku. Muži, kteří ještě včera byli v boji, i ti, kteří se právě dostali za celou svou vojenskou službu nejbliže k frontové linii, chraplavě zpívali. Už ne písně z počátku hnutí, které se, stejně jako já, naučili v Hitlerjugend: „...dnes nám patří Třetí říše, zítra celý širý svět,“ nebo baladu o padlém kamarádu, ale sentimentální odrhovačky o čekajících matkách či žalem usychajících dívkách ve vlasti. Vrcholné číslo německého vojenského reper-

toáru, píseň o padlém andělu jménem Lili Marlen, přijde na pořad teprve později, neboť to nejlepší vždycky patří až na konec představení.

Díval jsem se na ně s rozechvěním. Už to nebyla ta krásná zdravá armáda, jakou jsem znal na začátku války; většina obličejů byla zašedlá únavou, z očí se vytratil žár, mnozí na sobě nesli stopy po zranění. Pod očima se jim rýsovaly hluboké černé kruhy a v mnohých ústech chyběl jeden či několik zubů. Páteře se prohnuły pod tíží nákladů, které museli nosit, pevný zvonivý krok nahradila šouravá chůze. Ale přes to všechno to byli vojáci, ti nejlepší na světě. Nejodvážnější, nejvytrvalejší, nejobetavější. Zasloužili si větší obdiv než ti, s nimiž jsme tuto válku začínali – jít odvážně vstříc jisté záhubě mi odjakživa připadalo jaksi čestnější než sebevědomě pochodovat k předem zaručenému vítězství.

Cítil jsem zvláštní směs soucitu i hrdosti na tyto muže, skutečné hrdiny jako ze starých bájí o Nibelunzích. Byla to banda k smrti unavených otrhanců, ale do boje bych s nimi šel raději než s pohlednými a urostlými junáky s bezvadnými puký na kalhotách.

* * *

Bylo mi šestadvacet a kromě gymnázia a Říšské pracovní služby jsem znal jen armádu. Procestoval jsem s ní půl světa, viděl jsem Prahu, Kodaň, Paříž i Athény, a chybělo jen málo, abych se prošel také po Moskvě.

Viděl jsem i mnoho dalších míst, na něž jsem v tom nepřetržitém návalu zážitků skoro zapomněl – jména ve sporadicky dopisovaných denících mi mnohdy už vůbec nic neříkala – stejně jako taková, na něž bych si zapomenout přál, ale vím, že se mi to do smrti nepodaří: Dunkerque, Cholm, Stalingrad, Voroněž a Kyjev.

Oba mí rodiče žili v Lipsku, před osmi lety přivedli na svět sestru Elsu, ale už druhá válka v jejich životech je drtila jako nemilosrdný parní válec a ukrajovala jim síly, které jim budou scházet ve stáří.

Oženil jsem se a mám dvě děti, ale i v mém pyšném otcovství jako by se odráželo šílenství doby, kterou jsme nuceni prožívat. Zážitky z francouzské fronty a zranění u Dunkerque podlomily mou morálku natolik, že jsem skončil v posteli se svou nejmilejší sestřenicí Magdalenou, provdanou za hrdého příslušníka Afrikakorpsu Kurta, který teď sedí v anglickém zajateckém lágru. Z našeho poklesku se narodil syn Johann, k němuž se nikdy nebudu smět hlásit.

Z lásky a ze soucitu jsem se oženil s Emmou, dcerou velitele mého pluku, plukovníka Mesnera, která se do mě zamilovala jenom proto, že jsem jako příslušník německé nižší střední třídy nešel pod nos její pyšné matce. Emma jako dobrá vlastenka zcela oddaná Vůdci prošla říšským oploďňovacím programem, který měl přinést nové nadlidi – rasově bezchybné dívky spáříli ve zvláštních táborech s říšskou elitou z SS – a z tohoto pochybného experimentu přivedla na svět dceru Karlu.

Když jsem se pak nakrátko vrátil do vlasti po našem slavném výprasku u Kyjeva a obklíčení u Korsuně (náhoda mě tam přivedla do řad chrabrých belgických SS útočné brigády Wallonia, u nichž jsem měl tu čest nějakou dobu zůstat jako německý styčný důstojník), naše láska s Emmou „rozkvetla tisíci novými květy“, jak se psalo v matčiných oblíbených románech, a natruc pyšné paní plukovníkové s nosem nahoru jsme spolu uzavřeli válečný sňatek.

Jakmile jsem měl příslušné papíry v kapse, malou Karlu jsem prohlásil za svou vlastní, a tak mi všechno to strádání v Rusku, na jehož půdu jsem v této válce údajně vkročil jako vůbec první německý oficír, vyneslo vše, o čem může šestadvacetiletý voják snít: milující a milovanou ženu a dceru, hodnost kapitána a (na návrh velitele brigády Wallonia, mého přítele obersturmführe-ra Léona Degrella) Rytířský kříž kolem krku. Ne že bych si ho nevysloužil už desetkrát předtím – moji nadřízení mě na toto vysoké vyznamenání dokonce dvakrát

navrhovali – jenže ani v německé armádě se člověk zřejmě neobejde bez protekce.

* * *

Jakkoli jsem stoprocentně čistokrevný Němec (protože moji předkové pocházejí z Bavorska, dokonce „stopadesátiprocentní“), čas od času se na mě někdo podívá úkošem, protože mám slovansky znějící příjmení. Nikdy bych však své předky (dokonce to prý byli rytíři!) nezostudil tím, že bych si je dal změnit.

Další drobnou závalu v mých vojenských záznamech představuje fakt, že jsem věřící, a jako by to samo o sobě ještě nestačilo, navíc římský katolík. Osvětově-političtí důstojníci mi už několikrát dali najevo, že bych si výrazně polepšil, kdybych z církve vystoupil, to bych však zase nemohl udělat rodičům, slušným a pracovitým lidem, které jsem vždycky miloval a vážil si jich – ne proto, že se to má, ale protože si to zaslужuji.

I kdybych ale věřícím nebyl, ve válce bych se jím jistě stal. S prázdnými žaludky a omrzlými končetinami, v ohnivém pekle ruské palby představovala naše víra v boží prozřetelnost jedinou jistotu, která nám ještě zbyla. I když jsme se mnohokrát museli doslova brodit krví, umožnila nám nepotřísnit si jí alespoň duše, i když jsme plakali únavou, i když nás lákalo ulehnout do mrazem skřípajícího sněhu a aspoň na malou chvíli si v něm zdřímnout, postavila nás zase na nohy a přikázala nám jít dál; nebylo důležité, co se stalo včera nebo dnes, ale teprve to, k čemu dospějeme zítra. Říkali nám, že je to jen takové „kněžourské opium“, nehodné moderního člověka, jak to ale chápu já, opium je přece lék, nebo snad ne? A co je špatného na tom užít lék, jestliže trpíte bolestmi?

Zkuste však tyto jemné zákruty lidské duše vysvětlit člověku, který si svou hodnotu vyseděl v hodinách stranického školení, a uvidíte, co se stane! Nařkne vás ze zbabělosti vzít do rukou svůj vlastní osud, a odtud zbý-

vá už jen malý krůček k tomu, abyste se stali morálními zběhy. Mravní dezerce znamená pochybovat o konečném vítězství, což už je trestným činem proti vojenskému právu, a pochybnost je odjakživa považována za první krok k velezradě.

Pravda však byla mnohem jednodušší, třebaže by to žádný z těchto veleduchů jakživ nepřiznal: na našem náboženství jim vadilo především to, že je stvořili židé. Ježíš měl být plavovlasý Germán, a náš stát by jeho kult nejen podporoval, dokonce by ho prohlásil za povinný.

I když na druhou stranu – dal by se opravdový příslušník našeho vyvoleného „panského národa“ jen tak bez odporu popravit takovým potupným způsobem?

Měl bych si zase jednou popovídat s knězem.

Měl bych se po všem tom hnusu, který jsem v poslední době musel zase prožít, řádně očistit. Mýdlo a studená voda něco takového nespraví.

Lili Marlen, na niž konečně došlo, mi trochu zvedla náladu. Začal jsem si ji pobrukovat, a jak jsem v paměti lovil slova, zpíval jsem ji s vojáky. Pomalu jsem se k nim přibližoval, abych je nevyplašil; nechtěl jsem, aby kvůli mně přestali.

Ti zavšivení, otrhaní a vyhublí chlapi. Ta banda chcípáků a ulejkáků, nasazujících krk za vlast, která si takovou oběť ani nezaslouží, mých milovaných bratrů.

* * *

Jsou čtyři hodiny ráno a pobočník mě vede k veliteli divize. V duchu nadávám na staré generály, kteří trpí nespavostí a krátí si dlouhé noční chvíle zbytečnou buzerací.

Generál Horn má vlasy ostříhané na ježka a je mu na nejvyšší pětáctýřicet, ale hlava mu už místy začíná šedivět. Místy míň, místy víc – vypadá trochu jako grošovaný kůň.

Abych skryl úsměv, řízně se vypínám do pozoru a hlásím se mu. Mávne nad mým hlášením rukou a uká-

že na židli před psacím stolem. „Nechte těch opiček a posaďte se! Omlouvám se, ale dřív jsem na vás prostě neměl čas.“

Luskl prsty na pobočníka, přinášejícího na oválném podnosu dvě skleničky na vysokých stopkách. „Pijete koňak, že?“

„Ano, pane generále. Děkuji, pane generále.“

Přitukli jsme si, musel jsem však čekat, až se napije jako první. Všiml si toho, usmál se a pokýval hlavou. „Jen se do toho dejte, já jsem trochu pomalejší.“

„Když dovolíte, pane generále, možná rozvážnější.“

„No, dejme tomu,“ připustil blahosklonně. „Chtěl bych, pane kapitáne, abyste mi řekl něco o sobě. O bojích ve Varšavě a o stavu našich vojsk, jak ho jako zkušený frontový velitel vnímáte vy. Ty kecy, které dostávám na stůl,“ opovržlivě mávl rukou, „víte sám, k čemu jsou asi tak dobré.“

„Ano, pane generále. Tak tedy, morálka našich vojsk...“ Podíval jsem se veliteli divize do očí a viděl jsem, že nemá cenu, abych se mu pokoušel cokoli nalhávat. Nestál o optimistické žvásty ve stylu *Völkischer Beobachteru*, upřímně si přál slyšet můj názor.

„Jsem na německou armádu hrdý,“ prohlásil jsem a v hrdle se mi cosi vzpříčilo. „Žádná jiná na světě by nevydržela takové rány, a přece se nezhroutila a bojuje dál.“

„Ale ano,“ ušklíbl se generál. „Zapomínáte na Rusy. Ti už měli taky na kahánku, a přece se nesesypali.“

„Pravda, Rusové...“

Nevěděl jsem, co mu na to říct, a vzhledem k poměrům, jaké ve wehrmachtu zavládly po neúspěšném atentátu na Vůdce, co mu vlastně říct *mohu*. Chvilí se pásl na mých rozpacích, potom si vytáhl doutník a nabídl mi z pouzdra další. Slušně jsem poděkoval a odmítl, generál Horn pokrčil rameny, omočil tlusté holandské cigáro v koňaku, seřízl špičku zlatým ořezávačem a zapálil si. Chvilku potahoval, aby se ujistil, že doutník řádně hoří, a pak jej odložil do popelníku z českého křišťálu.

„Vlastně,“ připustil, „jsem vás chtěl pouze vidět. Udělat si na vás svůj vlastní názor. Dám na svůj nos; a to, co jsem viděl, by mi mohlo stačit.“

Předklonil se a opřel se lokty o desku stolu. „Pane kapitáne, Německo je na nejlepší cestě prohrát další válku.“

Zalpal jsem po dechu, třebaže se nejednalo o informaci, kterou bych už dávno sám neznal.

„Já to vím, a vy to jistě víte taky. Otázka zní, co s tím uděláme. Co s tím vy nebo já můžeme udělat. Naším prvotním zájmem musí být zastavit Rusy. Souhlasíte s tím?“

Opatrně jsem přikývl. Co to na mě sakra zkouší? letělo mi hlavou. Proč tohle všechno? Má to snad být nějaký test mé loajality?

„Dobře. Jestli se nám je zastavit nepodaří, o čemž *my dva* a každý, kdo má v hlavě místo pilin jen trochu rozumu, musí mít své pochybnosti, je třeba je alespoň maximálně zdržet, aby naše odpovědná místa získala nějaký čas najít odpovídající řešení.“

To, co prožíváme teď, je jen klid před bouří. Než se dostaví, o čemž si nemůžeme dovolit žádné pochybnosti, musí co nejlíp využít čas, který nám ještě zbývá. Vůdce všem jednotkám na východě přikázal držet pozice do posledního náboje a posledního muže. S jeho rozkazy nelze polemizovat, musíme přijímat realitu, jaká je.

To však ještě neznamená, že budeme trpně sedět v postaveních a čekat, až se Ivanovi uráčí přijít a rozsekat nás do jitrnic. K našim přednostem vždycky patřily nečekané tvrdé údery a maximální mobilita. Jestliže to není v silách celé divize, mohou tuto činnost zastat alespoň některé vybrané nižší jednotky. V divizní sestavě zesílené prapory. Už vám svítá?“

„Ano, pane generále.“

„Myslel jsem si to,“ ušklíbl se velitel divize. „Kapitáne Nowaku, ať se mi to líbí nebo nelíbí, jste nejotrkanější *nižší* důstojník v mé divizi. Je to tak?“

„To já sám nedovedu...“, začal jsem, ale šlehl po mně nespokojeným pohledem, takže jsem se rychle opravil: „Ano, pane generále!“

„Ty serepetičky, které na sobě nosíte, taky o něčem svědčí“, zatřepetal prsty směrem k mé uniformě. Vedle Rytířského kříže, o němž jsem se už zmiňoval, jsem byl hrdým nositelem Železného kříže I. a II. třídy, stříbrného odznaku za zranění (fakticky jsem už získal nárok na zlatý, udělovaný za pět zranění) a spony za boj zblízka. Stuzka medaile za první zimu v Rusku, známá také jako „Řád zmrzlého masa“, svědčila o tom, že dokážu zatnout zuby a ledacos vydržet, a čestná nášivka na rukávu, připomínající naše obklíčení u Cholmu, vypovídala přinejmenším o tom, že mám zřejmě také nezbytnou dávku válečnického štěstí.

„Teď vám tedy vysvětlím, jaké s vámi mám záměry.“

„Ano, pane generále.“